

Voortgangsrapportage Versterken en Vernieuwen

Inhoud

---

1. Inleiding.....	3
2. Schadeafhandeling.....	3
3. Versterking.....	5
3.1 Overlegstructuur/Governance.....	5
Regionaal.....	5
Lokaal.....	5
3.2. Lokaal plan van aanpak.....	6
Stand van zaken algemeen.....	6
Ontwikkelingen LPA.....	7
3.3. Voortgang.....	8
Overzicht werkvoorraad NCG per 31 augustus 2020.....	8
Voortgang projecten.....	9
Voortgang vergeleken met LPA 2020.....	10
4. Dorpsvernieuwing.....	12
4.1. Ten Post.....	12
4.2. Woltersum.....	12
4.3. Ten Boer.....	13
4.4. Verduurzaming.....	14
4.5. Grondexploitaties en aankopen.....	14
4.6. Nationaal Programma Groningen.....	15
5. Sociale problematiek.....	15
6. Organisatie en communicatie.....	17
6.1. Organisatie en samenwerking.....	17
6.2. Communicatie.....	18

1. Inleiding

De gaswinning in Groningen, de aardbevingsproblematiek en het daaruit voortvloeiende trajecten van schadeafhandeling, versterking en dorpsvernieuwing staan permanent in uw en onze aandacht. Het is daarom goed gebruik dat wij u, naast momenten waarop wij u beslisdocumenten voorleggen, periodiek op de hoogte houden van de voortgang van deze zaken. Wij hebben dit voor het laatst gedaan met de raadsbrief van 4 november 2019. Daarna hebt u in mei het Lokale Plan van Aanpak (LPA 2020) vastgesteld en een aantal kredieten verstrekt. Er zijn zeer regelmatig ontwikkelingen in het dossier, zowel landelijk als regionaal als ook op gemeentelijk niveau, die de pers halen. Inwoners die gedupeerd zijn door de aardbevingen laten regelmatig van zich horen. Daar is helaas vaak aanleiding toe. Ook uw raad toont zich zeer betrokken en stelt regelmatig schriftelijke en mondelinge vragen over diverse aspecten van de aardbevingsproblematiek. In deze voortgangsrapportage willen wij u een integraal beeld geven van de voortgang in het dossier en van onze bestuurlijke en ambtelijke inzet daarbij.

Op het moment van schrijven van deze rapportage zijn er gesprekken gaande tussen de aardbevingsregio en het rijk over verbetering van de aanpak van de versterking. Wij zijn met elkaar in gesprek gegaan omdat wij een verandering zien in de versterkingsopgave. Door de versnelde afbouw van de gaswinning kun je anders naar de versterkingsoperatie kijken. Dat willen wij ook, want we hebben de afgelopen jaren gemerkt dat de versterking lastig van de grond komt. Mensen moeten veel te lang wachten en daar lijden zij zwaar onder. De versterking is een aantal jaren geleden begonnen met de wetenschap van toen. Nu er minder hoeft te worden versterkt, creëert dat ongelijkheden in dorpen en gebieden die niet uit te leggen zijn aan bewoners. De te maken afspraken zijn erop gericht om deze ongelijkheid op een goede manier op te lossen. Uiteraard is onze gemeente zowel bestuurlijk als ambtelijk direct betrokken bij deze gesprekken. De uitkomsten daarvan zullen op korte termijn bekend worden gemaakt. Wij informeren u dan uiteraard direct.

Op 21 september j.l. heeft de minister van Economische Zaken en Klimaat (EZK) het gaswinningsbesluit voor het komende jaar gepubliceerd. De afbouw van de gaswinning uit het Groningenveld ligt volgens de minister nog steeds op schema. Dit betekent dat na 2022 er geen gas meer wordt gewonnen, behalve in hele koude winters of bij onvoorziene omstandigheden bij de vervangende gasvoorziening (door toevoeging van stikstof aan hoog calorisch gas, wordt gas geproduceerd met dezelfde kwaliteit als het Gronings gas). De gaswinning voor het komende jaar uit het Groningenveld bij een gemiddelde temperatuurverloop bedraagt 8,1 miljard kuub. Tegen dit besluit kan beroep worden ingesteld. In de regio zijn de juridische mogelijkheden hiervan verkend. Wij hebben op 14 juli 2020 een zienswijze ingediend mede namens uw raad. Op 20 oktober 2020 hebben wij besloten niet zelfstandig in beroep te gaan tegen het vaststellingsbesluit.

2. Schadeafhandeling

Er is dit jaar een einde gekomen aan de betrokkenheid van NAM bij de afhandeling van schade. De Arbitrer Bodembeweging heeft haar laatste uitspraken gedaan in de geschillen tussen woningeigenaren en NAM,

en is daarmee opgehouden te bestaan. Woningeigenaren hebben daarnaast van NAM, via de 'Reparatie herstelkosten acceptanten ruimhartig aanbod', de mogelijkheid gekregen om een aanvullende tegemoetkoming te ontvangen in de gevallen waar de schadevergoeding onvoldoende is om de kosten te dekken.

Op 1 juli 2020 is de Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen (TCMG) overgegaan in het Instituut Mijnbouwschade Groningen (IMG). Het IMG is net als de TCMG verantwoordelijk voor de afhandeling van aardbevingsschade aan gebouwen, maar gaat daarnaast ook vergoedingen uitkeren voor waardedaling van woningen en immateriële schade.

In de Tijdelijke wet Groningen is geregeld dat het IMG alle vormen van schade als gevolg van bodemweging door gaswinning uit het Groningenveld en de gasopslag bij Norg, kan afhandelen. Het Rijk staat garant voor de financiering van het IMG, en vordert de kosten via een heffing terug op de NAM. In het jaarverslag over 2019 signaleert de TCMG een toenemende stroom schademeldingen¹. We zien in het online dashboard van IMG dat ook in 2020 het wekelijkse aantal schademeldingen onverminderd hoog blijft². In relatief veel gevallen is in onze gemeente sprake van een 'eerste schademelding': dit betreft adressen waar in het verleden nog geen schade is gemeld. Ook is er veel gebruik gemaakt van de Stuwmeerregeling in 2019, waarbij schademelders de optie hadden om een vaste vergoeding te ontvangen, in plaats van de reguliere procedure te doorlopen.

Momenteel werkt het IMG aan de invoering van de waardedalingsregeling. Op 1 november 2020 gaat de regeling open voor woningeigenaren in (een deel van) onze gemeente. De regeling vergoedt de waardedaling (dan wel verminderde waardeontwikkeling) die is ontstaan doordat een woning in het aardbevingsgebied ligt. Het IMG bepaalt de waardedaling als percentage van de WOZ-waarde op basis van onafhankelijk onderzoek³ naar de woningwaardeontwikkeling in het aardbevingsgebied tussen 16 augustus 2012 (de beving bij Huizinge) en 1 januari 2019. Op basis van dit onderzoek is op postcodeniveau het gebied vastgesteld waar sprake is van waardedaling door aardbevingen. Onze gemeente ligt op de grens van dat gebied: huiseigenaren in de oude gemeente Ten Boer en de noordoostelijke delen van de stad kunnen vanaf 1 november aanspraak maken op de regeling via de website van het IMG⁴. Zij worden hierover via een brochure geïnformeerd. Het percentage dat de eigenaar uitgekeerd krijgt, is deels afhankelijk het aantal bevingen (> 2,9 mm/s) in het postcodegebied waarin de woning ligt, en de periode waarin de woning in eigendom is (geweest). Indien een woning

¹ Zie bijlage 1: TCMG Jaarverslag 2019

² <https://www.schadedoormijnbouw.nl/dashboard>

³ Atlas voor gemeenten. Zeven bewogen jaren; Het effect van aardbevingen op de huizenprijzen in Groningen per 1-1-2019.

⁴ Voor de betreffende postcodegebieden en meer informatie, zie <https://www.schadedoormijnbouw.nl/waardedalingsregeling/>

tussen 16 augustus 2012 en 1 januari 2019 is verkocht, hebben beide eigenaren recht op een deel van het bedrag.

Verder zal het IMG vanaf het eerste kwartaal van 2021 starten met het vergoeden van immateriële schade (smartengeld). In 2019 heeft de Hoge Raad geoordeeld dat op voorhand kan worden aangenomen dat er voor een deel van de Groningers in het aardbevingsbied sprake kan zijn van ‘aantasting in de persoon’. Omdat het praktisch onwerkbaar is om voor alle individuele gevallen de omvang van het smartengeld te bepalen, zal worden gewerkt met een systeem van vaste bedragen. Het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden en de commissie Verheij hebben richtinggevende uitspraken gedaan over hoe een smartengeldregeling eruit zou kunnen zien. Mede op basis hiervan ontwikkelt het IMG momenteel een regeling, waarbij op basis van een aantal ‘bouwstenen’ de persoonlijke schadevergoeding kan worden bepaald. Er zijn vier basisbouwstenen met feitelijke gegevens, zoals de omvang en afhandelingsduur van schades, en een vijfde bouwsteen waarmee op basis van een vragenlijst en indien nodig een persoonlijk gesprek, bijzondere persoonlijke omstandigheden kunnen worden meegewogen.

3. Versterking

3.1 Overlegstructuur/Governance

Regionaal

Zowel bestuurlijk als ambtelijk vindt regelmatig overleg plaats tussen de gemeenten in de aardbevingsregio, de provincie Groningen en de NCG als uitvoeringsorganisatie. In het bestuurlijk overleg (VOG = Versterkingsoverleg Groningen) zijn ook maatschappelijke organisaties aangesloten, het Groninger Gasberaad (GGB) en de Groninger Bodem Beweging (GBB). Hier worden bestuurlijke overleggen met de rijksoverheid (BOG) voorbereid en wordt de implementatie van genomen besluiten gecoördineerd. Tevens vindt hier overleg op hoofdlijnen plaats over de voortgang van de versterking. In het ambtelijk overleg (PMO = programmanagersoverleg) wordt de voortgang van de uitvoering besproken en bewaakt en worden praktische afspraken met de NCG en onderling gemaakt. In het PMO worden bestuurlijke overleggen voorbesproken en bestuurlijke afspraken uitgewerkt. Er is een gemeentesecretarissenoverleg voor meer overkoepelende afspraken. In het afgelopen jaar was er daarnaast nog een Versnellingssteam (VT) dat adviezen heeft gegeven om te komen tot versnellingsmaatregelen in het versterkingsproces. De afspraken hierover zijn gemaakt en de uitvoering hiervan is gestart, waardoor het VT kon worden afgebouwd.

In april is het Ondersteunend Bureau Gaswinning ingericht om de samenwerking in de regio op het gebied van gaswinning en aardbevingsproblematiek te ondersteunen. Anja Woortman is aangesteld als directeur van dit bureau dat organisatorisch bij de provincie Groningen is ondergebracht.

Lokaal

In de Lokale Stuurgroep Versterken en Vernieuwen overleggen gemeente, NCG en woningcorporaties over de voortgang van de uitvoering van het Lokale Plan van Aanpak. Hier worden ook de beslissingen genomen over tussentijdse aanpassingen en is er afstemming over de periodieke (jaarlijkse) actualisatie van het LPA.

Daarnaast is er een veertiendaags operationeel overleg voor afstemming tussen NCG en de gemeentelijke organisatie. Onze gebiedsregisseurs en projectleiders hebben nagenoeg dagelijks contact met collega's bij de NCG over allerlei actuele casuïstiek. De programmamanager en directeur zijn bezig met de directie van de NCG om meer samen te werken.

3.2. Lokaal plan van aanpak

Stand van zaken algemeen

Het lokale plan van aanpak 2020 (LPA2020) heeft u op 27 mei 2020 vastgesteld. In het LPA hebben wij de prioritering aangegeven voor de onderzoeken op veiligheid en voor de uitvoering van de versterking. Daarnaast heeft de uitvoeringsorganisatie van de versterking, te weten de NCG, op 17 juni 2020 een toelichting gegeven op dit plan.

De NCG heeft aangegeven dat de uitvoering van het LPA 2020 deels ook nog in 2021 zal plaatsvinden. Mede vanwege vertraging opgelopen door de coronamaatregelen, is de verwachting dat de uitvoering van LPA 2020 halverwege 2021 gereed zal zijn. Op dit moment verwerkt de NCG de laatste mutaties en stand van zaken bij de adviesbureaus. Op basis hiervan actualiseren we ons LPA. We verwachten dat eind eerste kwartaal van 2021 te kunnen aanbieden. Het LPA 2020 beschrijft de versterkingsoperatie op hoofdlijnen. U heeft inmiddels al via diverse kanalen begrepen dat de uitvoering van de versterking nog niet op orde is. Wij zullen daarom het LPA 2021 nog scherper gaan formuleren. Daarnaast vinden er op dit moment allerlei gesprekken zowel bestuurlijk als ambtelijk plaats om de werkwijze en uitvoering van de versterking te verbeteren.

We hebben als college helaas afgelopen jaar een aantal interventies moeten plegen om te zorgen dat er meer duidelijkheid voor onze inwoners komt over hun versterkingstraject (Ten Post en Woltersum). Als dat nodig blijkt zullen we dat blijven doen, maar we zien ook verbetering in de wijze waarop de NCG haar nieuwe publieke taak als uitvoeringsorganisatie oppakt. Wij realiseren ons ook dat de NCG is belast met een enorme complexe opgave. Wij blijven daarom continu de samenwerking zoeken.

Zoals al eerder aangegeven ondersteunen wij en de NCG onze inwoners zoveel mogelijk bij dit lastige en helaas nog steeds stroperige versterkingsproces. Naast de bewonersbegeleiders van de NCG bieden ook de gemeentelijke aardbevingscoaches en gebiedsregisseurs deze ondersteuning. Uiteraard daar waar nodig en gewenst.

Inmiddels zijn er weer diverse panden versterkt. Zo zijn acht woningen in de Nije Buurt van Ten Post feestelijk geopend, is het dorps huis in Garmerwolde versterkt en kunnen de kinderen van Ten Boer binnenkort het nieuwe kindcentrum betreden. We hopen u snel de afronding van de versterking van de woningen aan de Hamplaats in Ten Boer te kunnen melden. Een belangrijke mijlpaal afgelopen periode was natuurlijk ook de sloop van de Fazanthof, zodat daar nieuwe aardbevingsbestendige woningen gebouwd kunnen worden.

Sloop Fazanthof, Ten Boer (september 2020). Foto: Make it Blue Photography & Design

We hebben via de lokale stuurgroep afgelopen jaar nog woningen aan de versterkingsopgave toegevoegd. Het gaat hierbij dit jaar om vier woningen die wij vanwege de situatie van de woning en haar bewoners, een hoge prioriteit voor aanpak hebben meegegeven. Daarnaast hebben wij in twee buurten, te weten de omgeving rondom Fivelstraat/Ommelanderstraat en omgeving Boltweg (beide in Ten Boer), 85 woningen aan de werkvoorraad toegevoegd om de samenhang in deze gebieden te behouden.

In de behandeling van het LPA in de commissie F&V van 3 april 2019 hebben wij u toegezegd om eventueel de universiteit te betrekken bij het opzetten van een permanente evaluatie om door middel van feedback van inwoners de aanpak continu te verbeteren. Mede in het licht van het voorgaande zien wij op dit moment echter geen toegevoegde waarde om een permanente evaluatie voor ons Lokale Plan van Aanpak op te stellen. Enerzijds omdat de diverse onderzoeken die de RUG uitvoert voldoende input leveren om daar waar wij invloed op hebben, maatregelen te nemen, anderzijds zijn wij op dit moment met de NCG en met het Rijk in gesprek over de noodzakelijke verbeteringen in het versterkingsproces. Doordat we als gemeente nu veel meer aanwezig en zichtbaar zijn in het gebied (dependance Ten Post, gebiedsregisseurs per dorp en aardbevingscoaches) krijgen we ook veel meer directe input van bewoners.

Ontwikkelingen LPA

Effecten wijziging beoordelingskader NPR 9998

In het LPA2020 hebben we zowel risicogericht als gebiedsgerichte keuzes gemaakt. Doordat halverwege het jaar het beoordelingskader NPR9998 werd gewijzigd bleek het nodig te zijn om een verscherping in onze gebiedsgerichte aanpak aan te geven. Anders zouden bepaalde gebieden of clusters voor een deel met het oude beoordelingskader (NPR9998; 2018) en een deel met het nieuwe kader (NPR9998;2020) worden berekend. Naar verwachting zou dat tot hele andere versterkingsmaatregelen kunnen leiden en vervolgens tot een schisma binnen straten. Deze aanscherping van onze clusters is vervolgens meegenomen in de lopende onderhandelingen.

Loket opname op verzoek

Op 2 maart is het loket opname op verzoek van de NCG gestart. Zij maakt aan de hand van een bureauonderzoek een advies over eventuele opname in het LPA. Wij hebben inmiddels van de NCG 38 adressen doorgekregen met een positief advies. We zullen deze opnemen in het LPA 2021.

Versnellingsmaatregelen⁵

Afgelopen jaar is de NCG gestart met de praktijkaanpak (van opname tot uitvoering door aannemer). Op basis van de gestelde criteria zijn 18 adressen door ons aangemeld. Het is vervolgens aan de bewoners of zij via deze aanpak de versterking ingaan. Naast de praktijkaanpak hebben wij ook 228 adressen bij de NCG aangemeld voor de bouwimpuls (van versterkingsadvies tot uitvoering door aannemer). Ook hier heeft de bewoner de keus om via dit traject of via het reguliere traject te gaan. De typologieaanpak om versneld tot een beoordeling te komen, is nog niet gestart. Op dit moment vind nog beoordeling van deze aanpak door de ACVG (adviescommissie veiligheid Groningen) plaats.

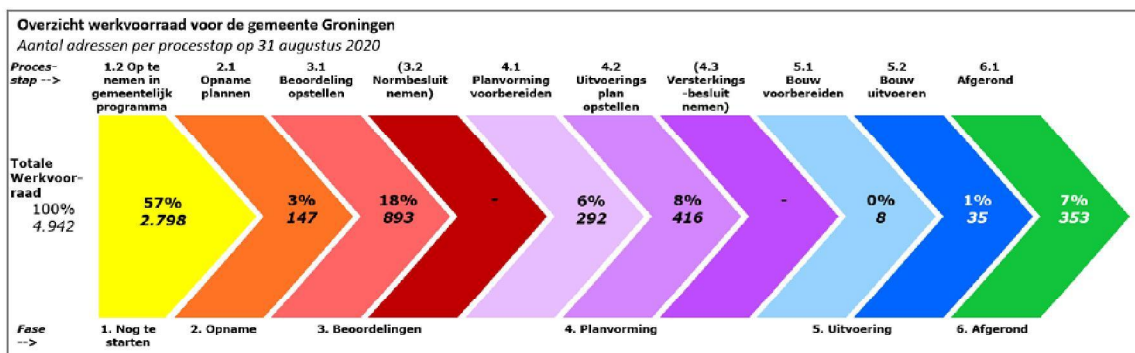
Uitvoering in eigen beheer

Per 1 oktober heeft de NCG een subsidieregeling geopend die de mogelijkheden voor eigenaren vergroot om de uitvoering van de versterking in eigen hand te nemen. Het is nu nog onduidelijk hoeveel eigenaren hiervan gebruik zullen gaan maken.

3.3. Voortgang

Overzicht werkvoorraad NCG per 31 augustus 2020

De NCG publiceert maandelijks een voortgangsrapportage waarvan de belangrijkste data ook gepubliceerd worden op de website van de NCG⁶. Hieronder de stand van zaken per 31 augustus j.l.

Enkele mutaties die in de Lokale Stuurgroep zijn vastgesteld zijn hierin nog niet verwerkt, waardoor er kleine afwijkingen zijn t.o.v. onze gemeentelijke registratie.

⁵ Zie ook bijlage 2: Versnellingspakket, vastgesteld in januari 2020

⁶ Zie: <https://www.nationaalcoordinatorgroningen.nl/over-ons/dashboard>

Voortgang projecten

Hieronder een overzicht van de voortgang in de belangrijkste versterkingsprojecten in onze gemeente op dit moment:

Versterkingsprojecten		
Project	Omvang	Opmerkingen
Ten Post, Nije Buurt	133* woningen (merendeel sloop-nieuwbouw) * Waarvan 53 Wierden & Borgen	<p>8 versterkte woningen Wierden en Borgen Johan Rengerstraat in juli opgeleverd.</p> <p><i>Jan Zijlstraat (fase 1a)</i> 29 woningen van particuliere eigenaren sloop/nieuwbouw. Architect en aannemer maken op dit moment samen met de eigenaren een ontwerp voor de nieuwe woningen. Planning: sloop huidige woningen halverwege 2021, oplevering nieuwbouw medio 2022. Afstemming met W&B, die vermoedelijk al eerder beginnen met slopen huurwoningen. In december 2020 starten de werkzaamheden voor de nutsvoorzieningen.</p> <p><i>Oldenhuisstraat (fase 1b)</i> 13 woningen van particuliere eigenaren sloop/nieuwbouw. De eigenaren hebben de eerste gesprekken gehad met de architect en de aannemer. In deze gesprekken hebben de eigenaren hun woonwensen kenbaar gemaakt. Planning sloop huidige woningen: halverwege 2021.</p> <p><i>Hendrik Veldmanstraat (fase 2)</i> 14 particuliere woningen sloop/nieuwbouw. Op dit moment voorbereidingen voor Europese aanbesteding door NCG.</p> <p><i>Bouwimpuls en Praktijkaanpak</i> 8 woningen Oldenhuisstraat en Johan Rengerstraat komen in aanmerking voor de Bouwimpuls. Eerste gesprekken met de eigenaren worden binnenkort gepland. 18 woningen Oldersumerweg en Vlamoven komen in aanmerking voor de Praktijkaanpak. Het verschil met de Bouwimpuls is dat voor deze woningen nog geen versterkingsadvies beschikbaar is. Het bedrijfsbureau B6 heeft met de meeste eigenaren al een eerste gesprek gevoerd.</p>
Woltersum	169 woningen	Versterkingsadviezen komen binnen en worden door NCG besproken met bewoners. Gemeente monitort in gesprekken hoe dit door inwoners wordt ervaren. Er lopen bestuurlijke gesprekken met IMG en NCG om te komen tot een integrale aanpak voor Woltersum.
Fazanthof, Ten Boer	30 woningen (sloop-nieuwbouw)	In augustus is de sloop van de woningen gestart. De nieuwe woningen worden naar verwachting eind 2021 opgeleverd
Hamplaats, Ten Boer	24 woningen (sloop-nieuwbouw)	Bouw in vergevorderd stadium. De komende maanden (tot februari 2021) keren bewoners terug in nieuwe woningen.
Ommelanderstraat-Blinkerdlaan, Ten Boer	99* woningen (sloop-nieuwbouw) * Waarvan 16 Wierden & Borgen en 18 Woonzorg	Anders dan bij andere batches zijn de eigenaren in de batch 1588 opdrachtgever voor een nieuwe woning. Gemeente en NCG hebben inmiddels gesprekken met alle eigenaar-bewoners om te komen tot een passend collectief sloop- en nieuwbouwproces gevoerd.

	<i>Nederland</i>	
Bloemhof, Ten Boer		NCG werkt in overleg met eigenaar Woonzorg Nederland en zorgaanbieder Zorggroep Groningen aan plannen voor versterking en toekomstbestendig maken van het zorggebouw. De Bloemhof valt in de eerste tranche van het zorgprogramma van NCG; vanaf 2021 wordt de uitvoering gefaseerd opgepakt.
Lellens	24 woningen	De Bouwimpuls gaat in Lellens van start. Gesprekken B6 met inwoners worden gevoerd. Uitvoering kan volgens plan starten in eerste kwartaal 2021. Na Lellens wordt Winneweer (ca. 50 woningen) opgepakt door Bouwimpuls.
Wisselwoningen		Wij zijn in gesprek met ontwikkelaar Plegt-Vos om aan de Jan Wiegerstraat (kavel 44) in Dijkshorn in totaal twaalf 2-onder-1-kap permanente woningen te realiseren. Tegelijk is Plegt-Vos in gesprek met de NCG om deze woningen de eerste jaren te verhuren voor tijdelijke huisvesting voor bewoners uit het dorp die vanuit de versterkingsoperatie hun woning uit moeten. De omwonenden zijn hierover geïnformeerd. In Ten Post wordt gewerkt aan de plaatsing van nog eens 30 wisselwoningen.
Scholen		Kindcentrum Ten Boer (2 basisscholen + kinderopvang) nagenoeg gereed. Inhuizing scholen gepland in de kerstvakantie. In Woltersum wordt nieuwbouwplan school uitgewerkt. In Ten Post nieuwbouwplan Huis van Ten Post, waarin o.a. de school en het dorps huis een plekje zullen krijgen.
Dorpshuizen		Dorps huis Garmerwolde is op 2 september j.l. geopend.

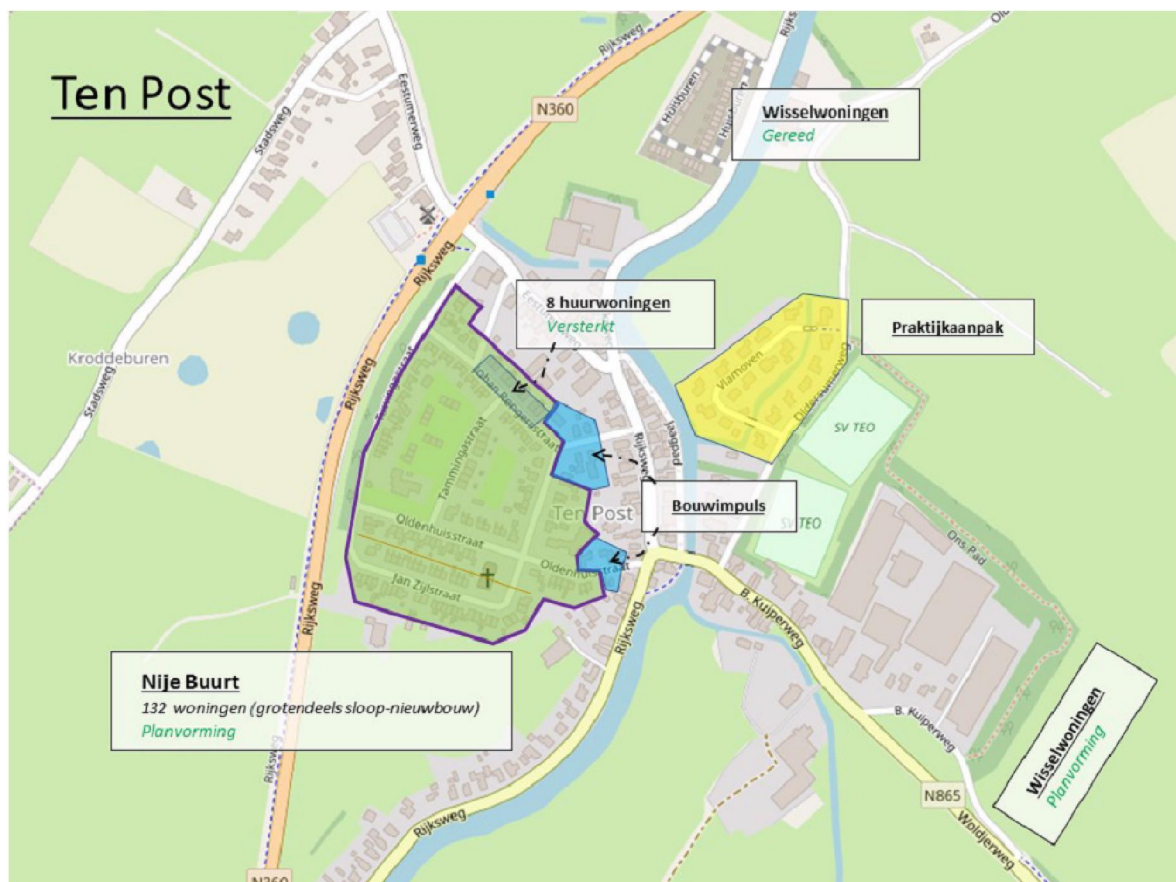
Voortgang vergeleken met LPA 2020

In het LPA 2020 (p. 18-20) zijn de planning van de versterkingsopgave en projecten per fase benoemd. De voortgang van die versterkingsprojecten laat zich op dit moment als volgt samenvatten:

Fase	Project	Planning volgens LPA2020	Voortgang/opmerkingen
Uitvoering	Fazanthof, Ten Boer: 30 adressen sloop/nieuwbouw	Start voorjaar 2020	Gestart augustus 2020
	Hamplaats, Ten Boer: 24 adressen sloop/nieuwbouw	Oplevering zomer 2020	Oplevering winter 2020/21, tot uiterlijk februari 2021
	Kindcentrum Ten Boer	Oplevering najaar 2020	Gerealiseerd
	Dorps huis Garmerwolde	Oplevering voorjaar 2020	Nagenoeg gerealiseerd: officiële opening begin september 2020
Planvorming	Nije Buurt, Ten Post: 133 adressen versterken en sloop/nieuwbouw	<ul style="list-style-type: none"> Aantal huurwoningen W&B versterkt in 2020 Uitvoering fase 1 koop start in najaar 	<ul style="list-style-type: none"> Gerealiseerd (ingebruikname begin juli 2020); Start sloop woningen nu gepland medio 2021;

		<ul style="list-style-type: none"> • 2020; • Werken aan meer wisselwoningen 	<ul style="list-style-type: none"> • Loopt
	Zorgcomplex Bloemhof, Ten Boer	Uitwerking plannen in 2020, uitvoering in 2021	Dit is nog steeds de planning
	Ca. 40 individuele trajecten (Heft in eigen hand, Eigen Initiatief)	Doorlopend	Doorlopend: hiervoor is recent nieuwe subsidieregeling geopend (zie paragraaf 3.2)
Beoordeling	Totaal 701 adressen	450 beoordelingen gepland in 2020	428 door NCG inmiddels uitgezet bij bureaus; NCG start begin 2021 nog eens 82 beoordelingen
Opname	Totaal 613 adressen	Ca. 330 opnames gepland in 2020 (nl. eerst verhoogde risicoprofielen, vervolgens gebiedsgericht)	195 gerealiseerd in 2020, resterende 135 in eerste helft 2021 (coronamaatregelen hebben m.n. opnames vertraagd)
Nog niet gestart	2.820 adressen	In 2020 meest logische volgorde bepalen	195 opnames gestart, 85 adressen (grotendeels nog te starten) toegevoegd via Lokale Stuurgroep

De grootste vertraging zit in de uitvoering van fase 1 van de Nije Buurt in Ten Post. Hierover is intensief gecommuniceerd met bewoners, o.a. op een bewonersavond op 10 september 2020, in aanwezigheid van directeur NCG Peter Spijkerman, burgemeester Koen Schuiling en wethouder Roeland van der Schaaf.

4. Dorpsvernieuwing

4.1. Ten Post

In de afgelopen twee jaar zijn er verschillende sessies geweest met het dorp, onder de vlag van de thematafels en de dorpsstafel. Per thema is er een lijst opgesteld met wensen en ambities. De dorpsstafel en de gemeente maken op basis hiervan een dorpsagenda. In de dorpsagenda legt het dorp vast wat de doelen en de bijbehorende opgaves zijn waar de inwoners en de gemeente Groningen de komende tien jaar met elkaar aan gaan werken. Het vervolg op de dorpsagenda is een uitvoeringsprogramma: waar gaan we voor korte en lange termijn aan werken, met als doel de leefbaarheid van Ten Post te behouden en te versterken. De thema's wonen, groen, duurzaamheid, voorzieningen en verkeer bieden genoeg mogelijkheden om binnenkort te starten met de uitvoering. Aan diverse onderwerpen die nu spelen wordt al gewerkt, vooruitlopend op vaststelling van de dorpsagenda, zoals de herinrichting van de openbare ruimte in het dorpscentrum en de Nije Buurt, en de verbetering van de verkeersveiligheid op de Rijksweg bij de wisselwoninglocatie Huisburen. Hier zijn drempels en fietsstroken aangebracht.

Samen met vertegenwoordigers van het dorps huis, de school De Wieken, een kerk en de voetbalvereniging TEO werken we aan een clustering van activiteiten en voorzieningen op een goed bereikbare plek in het dorp; het project Huis van Ten Post. We zijn hard aan de slag om meerdere activiteiten en initiatieven aan dit project te verbinden zoals zorg en jeugd. Samen met de verbetering van de openbare ruimte, willen we zo een kloppend dorps hart creëren.

4.2. Woltersum

In Woltersum zijn in de zomer van 2019 vier thematafels 'wonen en versterken', 'sociale cohesie', 'duurzaamheid' en 'verkeer en openbare ruimte' aan de slag gegaan met het uitwerken van ideeën voor de dorpsvernieuwing. Op 25 januari 2020 zijn de plannen gepresenteerd aan het dorp tijdens Hap en Stap. Daarna is de laatste hand gelegd aan de plannen en in mei 2020 is de dorpsagenda vastgesteld. In de dorpsagenda staan de doelen en plannen voor de dorpsvernieuwing in Woltersum. Zo is afgesproken waar de gemeente en inwoners van Woltersum de komende jaren samen aan zullen werken. Nu de dorpsagenda is vastgesteld gaan we richting de uitvoering.

Sommige plannen in de dorpsagenda vragen om nadere uitwerking, zoals de nieuwbouw van de school en de herbestemming van de oude school. Andere plannen kunnen binnenkort worden uitgevoerd, of zijn inmiddels gestart.

De eerste uitgevoerde plannen worden nu zichtbaar in het dorp. Zo zijn er borden geplaatst om vrachtverkeer te weren, en hebben bewoners vanuit de thematafel Duurzaamheid de Woltersumse Energie Coöperatie (WEC) opgericht. Met ondersteuning vanuit de gemeente Groningen werken zij aan een plan om Woltersum duurzamer te maken. Ook zijn de eerste activiteiten voor jong en oud georganiseerd. De komende maanden wordt onder andere gewerkt aan het vergroenen van het dorp en het creëren van meer recreatiemogelijkheden.

De gebiedsmanager, het Wij-team en het programma Versterken en Vernieuwen werken hier samen om initiatieven vanuit de dorpsagenda die snel gerealiseerd kunnen worden ook daadwerkelijk gerealiseerd te krijgen. Voorbeelden zijn een dorpsommetje, gemaakt in het Woltersummer diepje,

zomerprogramma voor de jeugd, samen eten, ontmoetingsplek op de dijk en groenonderhoud in eigen beheer. De Dorpstafel en de vier thematafels blijven het platform waarin gezamenlijk aan de dorpsvernieuwing wordt gewerkt.

Woltersum

4.3. Ten Boer

In tegenstelling tot de dorpen Woltersum en Ten Post is in het dorp Ten Boer nog geen proces gestart om met de inwoners een dorpsagenda op te stellen in het kader van de dorpsvernieuwing. Tot nu toe wordt de dorpsvernieuwing in het dorp Ten Boer vanuit de verschillende versterkingsprojecten opgepakt. Zo wordt met de buurt overlegd over de herinrichting van het openbare gebied rond de Fazanthof, Ommelanderstraat en de Hamplaats en wordt met ondernemers rondom het Koopmansplein overlegd over economische versterking, bouwkundige versterking en herinrichting van het openbare gebied.

We treffen op dit moment voorbereidingen om ook voor het hele dorp te starten met een proces om met de inwoners een dorpsagenda op te gaan stellen. Dit proces start in de eerste helft van 2021.

De dorpscoöperatie Ten Boer is een veelbelovend initiatief dat zich richt op versterking van de sociale basis: bestrijding van eenzaamheid, zelf- en samenredzaamheid zijn speerpunten. Samen met het Gebiedsteam wordt er gewerkt aan een verbreding en uitbreiding van het programma van de coöperatie, als ook de aansluiting op andere initiatieven en structuren in het gebied zoals bijvoorbeeld het Gebieds Ondersteunend Netwerk (GON), de Weggeefwinkel, de Wereldwinkel enz. Ook wordt onderzocht hoe en in welke rol de coöperatie bij kan dragen aan de dorpsagenda.

Met hulp van het gebiedsteam Ten Boer is een extra beweegplek voor jong en oud gerealiseerd bij het nieuwe Kindcentrum Ten Boer. Een belangrijke mijlpaal was ook de realisatie van de Jongeren Ontmoetingsplek (JOP) in juli, na een lang proces. De huidige locatie is nog tijdelijk. In een project o.l.v. het Gebiedsteam, werken wij samen met bewoners, jeugd, ondernemers en het WIJ-Team aan een definitieve plek voor de JOP.

4.4. Verduurzaming

In de aanloop naar de versterking vanuit de Bouwimpuls, die in onze gemeente begin 2021 tot uitvoering komt in Lellens en vervolgens in Winneweer en Ten Post, werken wij aan een proces en een subsidieregeling voor de inwoners die het verduurzamen van woningen tegelijkertijd met de uitvoering van de versterking ondersteunt. De subsidieregeling is aanvullend op de Rijkssubsidieregeling die al geldt voor te versterken woningen. In de vorm van een pilot in Lellens willen we monitoren wat het effect van deze aanvullende subsidie is. Het is de bedoeling dat alle inwoners van onze gemeente van wie de woning versterkt moet worden, vervolgens gebruik kunnen maken van deze subsidie waarbij het proces van aanvragen en verstrekken van de subsidie naadloos aansluit bij het versterkingsproces.

Specifiek voor Ten Post willen we, op basis van het Masterplan Duurzaam Ten Post en samen met inwoners van Ten Post, de versterkingsoperatie benutten om dorpsambities op het vlak van verduurzaming te verwezenlijken. Deze dorpsambities zijn door de dorpsafdeling Ten Post opgesteld. De eerste stap naar een duurzaam Ten Post is het terugbrengen van de energievraag van woningen. Alle nieuwe huizen in het dorp worden duurzaam en dus energiezuinig gebouwd. Voor de woningen die alleen worden versterkt, wordt dit anders opgelost. Vanuit het versterkingstraject hebben bewoners de mogelijkheid om extra verduurzamingsmaatregelen toe te voegen aan de woning. Om de verduurzaming mogelijk te maken worden er extra subsidiegelden beschikbaar gesteld door de gemeente Groningen. Inwoners van Ten Post van wie het huis versterkt moet worden, komen hiervoor in aanmerking.

De subsidies worden gefinancierd vanuit de reeds toegezegde middelen uit het NPG. De regelingen worden de komende tijd verder uitgewerkt. De subsidies kunnen worden aangevraagd bij het SNN, die ook al de uitvoering van de Rijkssubsidieregeling voor te versterken woningen in het aardbevingsgebied uitvoert.

4.5. Grondexploitaties en aankopen

Aan de grondexploitaties, waarvoor in mei 2020 krediet is verstrekt door uw raad, wordt volop gewerkt. Dit betreft de Nije Buurt in Ten Post, Woltersum en de Ommelanderstraat/Blinkerdlaan in Ten Boer. Wij verwachten ze in de eerste helft van 2021 aan uw raad te kunnen voorleggen. De herbestemming van enkele locaties in de Nije Buurt (scholen, kerkgebouw) is afhankelijk van de haalbaarheidsstudie voor het Huis van Ten Post. Voor het opstellen van grondexploitaties voor Hamplaats en Fazanthof in Ten Boer zullen wij u binnenkort (verwachting: december) een kredietaanvraag voorleggen. In 2021 volgt dan het project Koopmansplein.

Wij hebben drie woningen in de Nije Buurt, Ten Post, aangekocht om voor de woningeigenaren een uitweg te bieden in de versterkingsopgave. De woningen maken onderdeel uit van de zogenaamde batch 1467 en vallen in het sloop-nieuwbouw traject onder verantwoordelijkheid van de NCG. De nieuwe aardbevingsbestendige woningen zullen worden verkocht en de opbrengsten vloeien terug naar de programmamiddelen Versterken en Vernieuwen. Op dit moment zijn nog twee adressen in beeld in de Nije Buurt die mogelijk in aanmerking komen voor koop.

4.6. Nationaal Programma Groningen

Op 7 oktober jl. heeft uw raad het lokaal programmaplan voor het NPG vastgesteld. Hierin waren ook de aanvragen voor vernieuwing van de dorpen in het aardbevingsgebied opgenomen. Kort samengevat is al € 16,5 mio. toegekend voor dorpsvernieuwingstrajecten in Ten Post, Ten Boer en Woltersum, daarnaast voor strategische verwervingen en voor emotionele en sociale ondersteuning. Over de voortgang van de verschillende trajecten informeren wij u in deze rapportage in de betreffende paragrafen in dit en het volgende hoofdstuk.

U hebt op 7 oktober toestemming gegeven voor nog eens € 15 mio. projecten in het kader van het NPG. Het betreft de programmalijnen: Vertrouwen in herstel, Versterking sociale basis, Goed wonen voor iedereen, Aantrekkelijke leefomgeving en Duurzaam en toekomstgericht. De komende tijd zullen hiervoor succesvol projecten worden ingediend bij het programmabureau van het NPG.

5. Sociale problematiek

De aardbevingen en het herstel- en versterkingsproces hebben een grote sociale impact op de dorpsgemeenschappen⁷. Na weer een aardbeving bevragen mensen elkaar op schades. De focus richt zich van nature op negatieve zaken waardoor mensen, in medische beeldspraak, telkens opnieuw hun

⁷ Zie o.a. ook: <https://www.groningsperspectief.nl/>

“littekentjes” opgehaald zien, waardoor een vies wondgebied ontstaat. Er zijn daarom respectievelijk in mei 2018 en juni 2019 een aardbevingscoach (maatschappelijk werker) en een aardbevingscoach (opbouwwerker) ingezet voor de welzijnsondersteuning van inwoners en de bevordering van de sociale cohesie van de dorpen. Deze twee aardbevingscoaches zijn in dienst van Stichting WIJ en worden betaald uit de middelen die de gemeente twee keer eenmalig gekregen heeft van het NPG en van EZK voor de inzet van sociale en emotionele ondersteuning.

Wij krijgen o.a. onderstaande signalen:

- Toename van psychosociale stress en psychosociale problematiek. Ook kan aardbevingsproblematiek leiden tot (meer) stapelingsproblematiek.
- Perspectief valt weg als mensen te horen krijgen dat hun huis op basis van de laatste inzichten niet een verhoogd risicoprofiel heeft, terwijl eerder is aangegeven dat hun woning wel tot de probleemwoningen behoorde.
- Sociale cohesie staat onder druk, doordat voortrekkers in de dorpen zelf problemen krijgen. Daarom is blijvende begeleiding van inwonersinitiatieven belangrijk.
- De sfeer op inwonersavonden lijkt negatiever te worden. Vertrouwen in overheid neemt af. Mensen zien door de bomen van organisaties en commissies het bos niet meer.
- De bewonersbegeleiders van het NCG worden gewaardeerd, maar zijn vaak met handen en voeten gebonden aan regels van bovenaf.
- Dorpsinwoners lopen niet met hun problemen te koop. Toch zien we steeds vaker dat inwoners openlijk over hun problemen spreken. Het zit hen echt hoog.
- Door de recente herindeling ervaren inwoners de grootschaligheid van de nieuwe gemeente Groningen: onvermijdelijk een grotere afstand tussen inwoners en gemeente.
- Ouderen die steeds vaker en langer thuis blijven wonen zijn extra kwetsbaar voor de verandering in hun omgeving en de aardbevingsproblemen. Het onderhouden van een sociaal netwerk en sociale cohesie van een dorp zijn voor hen extra belangrijk.
- Toenemende zorg om de kinderen en jongeren in het aardbevingsgebied. De gevolgen van de langspende problemen die sommige ouders ervaren, kunnen effect hebben in de gezinnen.

De aardbevingscoaches richten zich vooral op de zwaarst getroffen inwoners en de inwoners waarbij er sprake is van stapeling van problemen. Zij bezoeken inwoners individueel, zijn zoveel mogelijk aanwezig op alle bewonersavonden en bevragen inwoners pro-actief naar hun psycho-sociaal welbevinden. Vanuit de contacten met de gebiedsregisseurs van de gemeente, met de NCG en het IMG (voorheen TCMG) wordt regelmatig gevraagd om contact te leggen met inwoners. Inwoners krijgen standaard informatie over de aardbevingscoaches bij meldingen en inspecties. De coaches zoeken naar oplossingen voor bestaande problemen en versterking van de draagkracht van individuele en groepen inwoners. Dit helpt hen met minder boosheid en argwaan te reageren op de continue stroom van tegenslagen en miscommunicatie die inherent is aan het aardbevingsdossier. Hierbij is de kracht van de aardbevingscoaches dat zij een onafhankelijke partij zijn. Zij zijn in staat om waar de inwoner de weg kwijt is, deze weer mee te nemen en te verbinden naar de juiste organisaties en personen. Groningers lopen niet met hun problemen te koop en dat maakt dat je op de juiste manier moet doorvragen. Vaak komt eerst het verhaal over de buurman die het zwaar heeft, uiteindelijk komt dan pas ook de eigen problematiek op tafel.

De grote versterkings- en vernieuwingsopgaven die op de dorpen afkomt en de (naar verwachting) lange looptijd hiervan zal veel vragen van de inwoners en van de sociale structuren in de dorpen. Goede sociale ondersteuning blijft daarom belangrijk.

6. Organisatie en communicatie

6.1. Organisatie en samenwerking

Het versterken en vernieuwen van de dorpen in het aardbevingsgebied is een complexe taak. We werken daarom continu aan de ontwikkeling van het programmteam Versterken en Vernieuwen (V&V). Er werken nu drie gebiedsregisseurs en een groot aantal projectmedewerkers. Zij zorgen voor de dagelijkse afstemming van werkzaamheden en prioritering daarvan in de dorpen, zodat versterking van de woningen en dorpsvernieuwing gecoördineerd uitgevoerd kunnen worden.

De Lessenaar, Ten Post (eind jaren 80). Foto: Historische Vereniging Ten Post

Om dit werk goed te kunnen doen, is intensieve samenwerking nodig met een groot aantal collega's in de gemeentelijke organisatie (naast externe partijen die hierboven al in diverse paragrafen zijn genoemd). Als eerste noemen we het Gebiedsteam Ten Boer. Er is een wekelijks gezamenlijk werkoverleg tussen de gebiedsmanager, gebiedssecretaris, sociaal gebiedsontwikkelaar DMO, programmaleider V&V, de drie gebiedsregisseurs V&V en de ondersteuner van V&V. Notulen worden verspreid aan alle leden van de beide teams. Daarnaast werken leden van het Gebiedsteam ook fysiek regelmatig in de lessenaar in Ten Post om zo ook de banden aan te halen en te versterken.

In gesprekken met besturen van dorpshuizen over het accommodatiebeleid signaleert het Gebiedsteam vaak andere knelpunten en ook of initiatieven opgepakt kunnen worden met het programmteam V&V en andere betrokken partijen om zo te komen tot het oplossen van problemen of het realiseren van verbeteringen. Hierbij wordt vooral gekeken hoe de accommodaties kunnen bijdragen aan het versterken

van de sociale basis in het gebied. Vanuit het Gebiedsteam worden initiatieven, kansen en knelpunten besproken met dorpsorganisaties, o.a. in het dorpenoverleg Ten Boer, waarin de zeven dorpsbelangenverenigingen in het gebied samenwerken. Het Gebiedsteam faciliteert dit overleg en zorgt ervoor dat diverse items in overleg met het team V&V en andere betrokken organisatieonderdelen van een passende oplossing worden voorzien.

Vanwege de sociale problematiek in het aardbevingsgebied zijn er nauwe contacten tussen het team Versterken en Vernieuwen en de Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling. Afgelopen zomer is er een sociaal gebiedsontwikkelaar voor het gebied Ten Post aangesteld bij de gemeente. Bij het WIJ-team Ten Boer zijn al langer aardbevingscoaches actief. Het team V&V staat ook met hen in nauw contact. De tekst van hoofdstuk 5 in deze rapportage is van hun hand.

6.2. Communicatie

In nauw overleg met betrokken organisaties, m.n. NCG en woningcorporatie Wierden en Borgen, werken we dagelijks aan de communicatie met onze inwoners in het gebied. De communicatieteams van deze organisaties weten elkaar inmiddels goed te vinden, houden elkaar op de hoogte en stemmen communicatie met elkaar af.

Doordat we in De Lessenaar een werklocatie in Ten Post hebben en we ook het voormalige gemeentehuis van Ten Boer gebruiken, hebben we een luisterend oor en zijn we benaderbaar in de dorpen. We voeren dagelijks gesprekken met onze inwoners in alle dorpen, in dorpstafels, in dorpsbijeenkomsten, individueel of gericht op specifieke wijken of clusters van woningen. Veel inwoners weten ons dan ook makkelijk te vinden.

In het april 2020 heeft uw raad gesprekken gevoerd met inwoners in het aardbevingsgebied. Zowel de burgemeester als de wethouders mw. Jongman (dorpenwethouder) en dhr. Van der Schaaf (portefeuille gaswinning) hebben dit jaar meerdere bezoeken aan de dorpen in het aardbevingsgebied gebracht en daarbij mensen in alle dorpen gesproken, soms individueel, maar vaak ook in groepsverband. Deze persoonlijke contacten zijn van grote waarde voor onze inwoners.

In Ten Post is de dorpsbrede Nieuwsbrief opnieuw geïntroduceerd. Ook in Woltersum en Ten Boer verschijnen in oktober weer nieuwsbrieven. De NCG en Wierden en Borgen participeren in de nieuwsbrieven, maar ook in bewonersbijeenkomsten en in de nieuwe website.

In voorgaande paragrafen (m.n. in hoofdstuk 4 en 5) kunt u meer lezen over de wijze waarop wij communiceren met onze inwoners en wat dat oplevert. Om de communicatie meer structurele aandacht te geven, staat dat vanaf oktober als vast punt op de agenda van de Lokale Stuurgroep. Ook is afgesproken dat bij nieuwe ontwikkelingen in een dorp of buurt, of bij problemen, altijd een bewonersbijeenkomst wordt georganiseerd. Indien nodig is er een bestuurder van de gemeente en directielid van de NCG aanwezig.

Last but not least: op 1 oktober 2020 is een nieuwe website met alle informatie over versterken en vernieuwen in de gemeente Groningen live gegaan: <https://versterkenenvernieuwen.groningen.nl>